

2024-07-11
S2024/01389

Socialdepartementet

Tilläggsuppdrag till Delegationen för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område (S2023:C)

Regeringskansliet (Socialdepartementet) beslutade den 27 juli 2023 att uppdra åt Martin Valfridsson att biträda Socialdepartementet med att utreda vissa brottsförebyggande frågor som faller under socialtjänstens ansvar med målet att förhindra att unga dras in i kriminalitet, inom ramen för en delegation för brottsförebyggande åtgärder (S2023/02342).

Vid samma tillfälle beslutade Regeringskansliet att delegationen som första uppdrag skulle lämna förslag avseende förstärkningsteam. Uppdraget om förstärkningsteam skulle slutredovisas senast den 1 september 2024.

Uppdragstiden avseende förstärkningsteam förlängs. Delegationen ska i stället inkomma med en skriftlig delredovisning avseende arbetet med pilotverksamheterna i de olika kommunerna senast den 1 oktober 2024. Senast den 1 juni 2025 ska delegationen inkomma med en skriftlig slutredovisning avseende förstärkningsteam. Slutredovisningen ska innehålla resultat från pilotverksamheterna i kommunerna samt förslag om hur förstärkningsteam bör bedrivas framåt samt nödvändiga lagändringar och konsekvenserna av ett sådant förslag.

Delegationen får dessutom i uppdrag att analysera och föreslå hur samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri kan stärkas i brottsförebyggande syfte enligt vad som anges i *bilagan*. Det uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Delegationen ska även senast den 15 december 2025 inkomma med en skriftlig slutredovisning avseende delegationens samlade arbete. Slutredovisningen ska innehålla en sammanställning av delegationens observationer och rekommendationer inom ramen för socialtjänstens brottsförebyggande arbete.

Kostnaderna för uppdraget ska belasta utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m., anslagsposten 1 Till Regeringskansliets disposition, budgetram 6 Socialdepartementet.

Beslutet har fattats av socialtjänstministern.

Utdrag till

Statsrådsberedningen/Gransk
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Justitiedepartementet/Krim
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Socialdepartementet/HC/SL
Finansdepartementet/K, SFÖ, BA
Utbildningsdepartementet/S/GV
Delegationen (2023:C)
Martin Valfridsson

Socialdepartementet

Tilläggsuppdrag

Delegationens uppdrag utökas till att även omfatta stärkt samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri i ett vålds- och brottsförebyggande syfte.

Delegationen ska nu även bl.a.

- analysera och redogöra för hur samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri avseende barn och unga som är i eller löper risk att hamna i kriminalitet och som uppvisar psykiatriska symtom fungerar,
- vid behov föreslå hur samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri, samt i förekommande fall andra aktörer, kan utvecklas.

Samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri behöver stärkas i ett vålds- och brottsförebyggande syfte

Psykiska och neurologiska sårbarhetsfaktorer för kriminalitet

Barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har ofta mer begränsade möjligheter än övriga jämnåriga när det gäller konsekvenstänkande, impuls kontroll och känsloreglering, vilket kan medföra att de blir efterfrågade i kriminella miljöer (Brottsförebyggande rådet 2023:13). Vid neuropsykiatrisk funktionsnedsättning finns även en förhöjd risk för samtidig förekomst av trottsyndrom och uppförandestörning vilket ökar risken för kriminalitet (Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott, Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år, Socialstyrelsen 2021). Forskning

visar också att drogberoende och depression är riskfaktorer för kriminellt beteende. Beroende, ångestsyndrom och depression förekommer i högre grad hos gärningspersoner vid dödligt våld än i befolkningen (Brottsförebyggande rådet 2020:7).

Bristande samverkan när det gäller stödet till barn och unga

Av Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport Det brottsförebyggande arbetet i Sverige, nuläge och utvecklingsbehov 2024 framgår att det finns brister i det brottsförebyggande arbetet när det gäller samverkan med regionerna, exempelvis verksamheter inom sjukvården och psykiatrin. Drygt en av fyra kommuner uppger till Brå att de sökt stöd från regionerna, och endast någon enstaka kommun uppger att regionerna ingår i det lokala brottsförebyggande rådet som finns i kommunen eller att man har tecknat en samverkansöverenskommelse mellan kommun och region.

Även samordningen mellan det våldsförebyggande arbetet och det brottsförebyggande arbetet behöver bli bättre (Håkan Leifman & Camilla Pettersson, Karolinska Institutet, 2024).

I arbetet med stöd till avhoppare lyfter berörda myndigheter fram behovet av förbättrad samverkan med regionerna då obehandlade psykiatriska tillstånd kan öka risken för återfall i brott och därmed försvåra avhopp (slutredovisning av uppdrag om att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare, Ju2021/03331).

Det finns således mycket som tyder på att samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatrin inte fungerar som den borde. Samtidigt visar också forskning att det finns tydliga samband mellan våld, psykisk ohälsa och kriminalitet bland unga. En viktig del i vålds- och brottsförebyggande arbete är därför att barn och unga med någon form av psykisk ohälsa får det stöd av barn- och ungdomspsykiatrin som han eller hon behöver för att även kunna ta till sig och tillgodogöra sig andra insatser, t. ex. brottsförebyggande insatser om det behövs. Hälso- och sjukvården har inget uttalat brottsförebyggande uppdrag men har, inom ramen för sina olika verksamheter, en viktig roll i sammanhanget. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har i en tillsynsrapport konstaterat att det finns brister i såväl hälso- och sjukvården som socialtjänstens våldsförebyggande arbete (IVO 2024–04). Stödet till barn och unga behöver vara brett och många aktörer behöver samverka för att det ska fungera, inte minst socialtjänsten och barn-

och ungdomspsykiatri. En fungerande samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri är med andra ord en förutsättning för att barn och unga ska få det stöd som de behöver. Det finns också en stor potential för utveckling av samverkan mellan kommun och region i ett gemensamt kunskapsbaserat vålds- och brottsförebyggande arbete. Även samverkan mellan socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra viktiga aktörer behöver fungera.

Skolan har en mycket viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. En bra skolgång stärker barn och ungas framtidsutsikter och är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. För barn och unga som far illa kan skolan göra stor skillnad. Skolrelaterade problem och social utsatthet hänger ofta samman och kan förstärka varandra. En väl utvecklad och fungerande samverkan mellan bl.a. elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten är nödvändig för att barn och unga som är i behov av tidiga och samordnade insatser ska få sina behov tillgodosedda. I många av de insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall som Socialstyrelsen rekommenderar (Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott, Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år, Socialstyrelsen 2021) ingår samverkan med och åtgärder för barn och ungas skolgång och åtgärder i skolan. Därför ska delegationen även ta hänsyn till socialtjänstens och barn- och ungdomspsykiatriens samverkan med skolan.

Delegationen ska därför

- analysera och redogöra för hur samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri avseende barn och unga som är i eller löper risk att hamna i kriminalitet och som uppvisar psykiatriska symtom fungerar,
- redogöra för goda exempel på samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri, med fokus på barn och unga som är i eller löper risk att hamna i kriminalitet och som uppvisar psykiatriska symtom,
- analysera och redogöra för eventuella brister i samverkan mellan kommunerna och regionerna utifrån målet att stötta barn och unga i ovan nämnda målgrupp,

- vid behov föreslå hur samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri, samt i förekommande fall andra aktörer, kan utvecklas.

Arbetets genomförande

Det som framgår av den ursprungliga uppdragsbeskrivningen om arbetets genomförande och konsekvensbeskrivningar gäller även i fråga om det utökade uppdraget.

Delegationen ska samverka med och inhämta kunskap och erfarenheter från Socialstyrelsen och andra berörda myndigheter. Vidare ska kunskap och erfarenheter inhämtas från Brottsförebyggande rådet.

Delegationen ska vid genomförandet av uppdraget beakta Utredningen om en förbättrad elevhälsa (U2024:01).

Delegationen ska utöver detta också inhämta erfarenheter och kunskaper om samverkan mellan kommuner och regioner från regionerna.